

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1993-1994

OPENBARE COMMISSIEVERGADERINGEN

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR WELZIJN EN GEZONDHEID

VERGADERING VAN 20 APRIL 1994

Interpellatie van de heer L. Barbé tot mevrouw L. Detiège, Vlaamse minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden, over de luchtverontreiniging en de volksgezondheid

VOORZITTER : de heer M. Olivier

De voorzitter : De interpellatie van de heer Wymeersch tot mevrouw W. Demeester-De Meyer, Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin, wordt verdaagd omdat de interpellant zich heeft laten verontschuldigen wegens familiale redenen.

— *De interpellatie wordt gehouden om 14.30 uur.*

Interpellatie van de heer L. Barbé tot mevrouw L. Detiège, Vlaamse minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden, over de luchtverontreiniging en de volksgezondheid

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Barbé tot mevrouw Detiège, Vlaamse minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden, over de luchtverontreiniging en de volksgezondheid.

De heer Barbé heeft het woord.

De heer L. Barbé : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, in het kader van de problematiek van het leefmilieu gaat er steeds meer aandacht naar de band tussen de verontreiniging van het leefmilieu en de volksgezondheid. Ik denk aan problemen veroorzaakt door luchtvervuiling, pesticiden, asbest enzovoort.

Ik zal het vandaag vooral hebben over luchtvervuiling. Ik wil eerst het

probleem schetsen en daarna een paar vragen stellen over het beleid dienaangaande.

Bronchiale astma is een frequente en potentieel ernstige chronische aandoening die gekenmerkt wordt door een algemene vernauwing van de luchtpijptakken en door een verhoogde gevoeligheid voor allerlei prikkels. De fijne oorzaken die leiden tot astmatische ontstekingen zijn slecht gekend. Volgens professor Vermeire van de Universiteit Antwerpen zou in ons land 10 tot 15 procent van de kinderen en 5 tot 10 procent van de volwassenen aan astma lijden. Dat betekent dat 500.000 tot 1 miljoen Belgen aan astma lijden, wat dramatisch veel is. De totale kosten per astmaticus raamt professor Vermeire op 17.500 frank. Als 5 procent van de bevolking aan astma lijdt, komt dit neer op 9 miljard frank per jaar. Professor Stevens van de KU-Leuven schat dat de astmaverzorging 13 tot 18 miljard frank per jaar kost. Natuurlijk drukt schade aan de gezondheid zich niet alleen in cijfers uit. Hoe kan men immers de schade meten voor iemand die verplicht is binnen te blijven ingevolge een verhoogde ozonconcentratie ?

Astma kan een sociaal sterk belastende aandoening zijn, die niet alleen een levenslange behandeling vergt, maar ook de toegang tot bepaalde beroepen of sociale contacten bemoeilijkt, zoniet onmogelijk maakt. Directe gevolgen kunnen ook school- of werkverzuim zijn.

Studies wijzen uit dat astma steeds meer voorkomt. Professor Pauwels van de Universiteit Gent spreekt van een verdubbeling van het aantal astmalijders de laatste vijftien jaar.

Deze toename wordt verklaard door een hele reeks factoren : de luchtverontreiniging, de toename van allergie, toegenomen rookgewoonten vooral bij jonge moeders, veranderende voedingsgewoonten en wellicht ook een aangeboren familiale voorbeschiktheid. Onderzoekers leggen ook een verband met de verstedelijking : moderne leefruimten kunnen een voedingsbodem zijn voor de huisstofmijt en dan is er ook nog de luchtvervuiling veroorzaakt door de industrie, het verkeer en de huishoudens. Stuifmeel speelt uiteraard ook een belangrijke rol. Op het congres in Antwerpen over Milieu en Volksgezondheid in oktober 1993 stelde Thomas Lindvall van het vermaarde Zweedse Karolinska-Instituut onomwonden dat stedelingen ingevolge luchtvervuiling meer lijden aan astma en kanker dan plattelandsbewoners.

De discussie over de verschillende factoren die astma veroorzaken, zal nog een hele tijd duren; maar dat is geen reden om geen beleidsmaatregelen te nemen. In wetenschappelijke kringen lijkt eensgezindheid te bestaan over het feit dat luchtvervuiling een negatieve impact heeft op mensen met ademhalingsproblemen.

Barbé

Een acuut probleem vormt de ozonvervuiling die steeds weer opduikt als het zeer warm wordt. Hierdoor kan de longfunctie verminderen en krijgen sommigen last van oog-, neus- en keelirritatie of nog andere verschijnselen. De ozonvervuiling is de enige luchtvervuiling in ons land die zo'n hoge pieken bereikt dat waarschuwingen moeten worden gegeven. Kinderen, ouderen en gevoelige personen worden bij hoge ozonconcentratie via de radio gevraagd binnen te blijven en zich te onthouden van zware arbeid. Ik vind het beschamend dat een hoogbeschaafd land geen zuivere lucht, een elementair goed, kan garanderen.

Volgens het recentste rapport van de Vlaamse Milieumaatschappij stijgt de ozonvervuiling jaar na jaar. Ozon is een zogenaamde secundaire pollutant. Dit wil zeggen een vervuilende stof die gevormd wordt op basis van andere verontreinigende stoffen zoals stikstofoxiden en vluchtige organische stoffen. Ozon wordt dus nauwelijks in de lucht geloosd in tegenstelling tot bijvoorbeeld cadmium of zwaveldioxyde. We krijgen dus pas last van ozonvervuiling als de aanwezigheid van stikstofoxiden en vluchtige organische stoffen gepaard gaat met intens zonlicht en hoge temperaturen. Op het ogenblik dat piekconcentraties van ozon worden gemeten, is het echter te laat om iets te ondernemen.

De Wereldgezondheidsorganisatie heeft de toegelaten normen inzake ozonconcentratie vastgelegd. Deze organisatie stelt dat een uurgemiddelde-concentratie van 150 tot 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ en een achtuurgemiddelde-concentratie van 100 tot 120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ geen nadelige gevolgen voor de gezondheid hebben. Vlarem II heeft ook normen inzake ozon vastgelegd, die wel minder streng zijn. Ik hoop dan ook dat minister De Batselier bij de herziening van Vlarem II de normen verscherpt omdat ik van oordeel ben dat een norm inzake vervuiling in de eerste plaats rekening

moet houden met de meest kwetsbaren in de samenleving, niet met de gemiddelde gezonde burger van 40 jaar. Berekeningen van de Vlaamse milieubedrijfsorganisatie wijzen uit dat bij het hanteren van de strengste normen, de vervuiling door pollutanten met 70 tot 90 procent zal moeten worden teruggedrongen.

Deze zeer drastische daling kan gerealiseerd worden door een reductieprogramma op te stellen.

Dat de toestand in Vlaanderen weinig gunstig is, werd bewezen door de warme zomer van 1990. Gedurende 65 dagen werd de strenge norm van de Wereldgezondheidsorganisatie overschreden. Dit betekent dat de meest kwetsbare groepen van de bevolking, zoals kinderen of mensen met ademhalingsproblemen, tijdens de mooie zomerdagen niet naar buiten mogen. Dergelijke situatie die gewoonweg absurd is, moet dringend structureel aangepakt worden zodat het fenomeen van de zomersmog verdwijnt.

Het beleid is nog te veel gericht op de waarschuwing van de bevolking. De structurele aanpak laat op zich wachten. Ik geef toe dat een structurele aanpak bemoeilijkt wordt door de aard van de problematiek waarvoor zowel de federale als de regionale overheden bevoegd zijn. Bovendien vereist een structurele aanpak ook binnen de Vlaamse regering multilaterale afspraken tussen de verschillende departementen zoals Verkeer, Leefmilieu en Volksgezondheid.

Mevrouw de minister, ik wil een aantal maatregelen opsommen waardoor de schadelijke gevolgen van de luchtverontreiniging voor de volksgezondheid beperkt en het ozonprobleem opgelost worden. De Vlaamse regering moet meer aandacht besteden aan een mobiliteitsbeleid dat het verkeer drastisch vermindert. De federale overheid moet werk maken van een versnelde en veralgemeende invoering van de katalysator en de koolstoffilters in de wagens, van een

dalend gebruik van solventen en van een beperking van de verdampingsemissies bij de op-en overslag van petroleumproducten. Men moet een aantal structurele maatregelen voorzien in bepaalde sectoren zoals die van de elektriciteit. Het wetenschappelijk onderzoek inzake de vorming van ozon en de invloed ervan op de volksgezondheid moet worden uitgebreid. Ik ben er mij van bewust dat deze maatregelen veeleisend zijn en door verschillende ministers moeten worden uitgevoerd. De ernst van het probleem dat in omvang nog toeneemt, dwingt ons echter tot maatregelen die ingrijpender zijn dan een louter waarschuwingbeleid.

Mevrouw de minister, ik wil vijf vragen stellen.

Ten eerste, welke financiële middelen voorziet u inzake het wetenschappelijk onderzoek? Wetenschappers verklaren immers dat Vlaanderen, in vergelijking met de ons omringende landen, geen goede beurt maakt inzake het epidemiologisch onderzoek.

Ten tweede, pleegt u reeds overleg met uw collega van Leefmilieu en met de federale overheid?

Ten derde, deelt u mijn mening dat er binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap een "cel milieu en gezondheid" moet worden opgericht zodat er een coördinatie mogelijk is tussen een aantal instellingen zoals de VMM en Aminal waarvoor de minister van Leefmilieu bevoegd is en die uw diensten zijn?

Ten vierde, denkt u eraan een informatiecampaagne te lanceren over de luchtvervuiling en de gevolgen ervan voor de volksgezondheid?

Ten slotte, moeten de drempels in het waarschuwingbeleid inzake de ozonvervuiling niet worden verlaagd?

De voorzitter : De minister heeft het woord.

Minister L. Detiège : Mijnheer de voorzitter, collega's, het is correct

Detiège

dat inzake leefmilieu en gezondheid niet alleen de Vlaamse regering maar ook de federale regering bevoegd is. Bovendien worden wij geconfronteerd met een aantal nefaste verschijnselen uit Centraal-Europa. Het ozonprobleem is daar een voorbeeld van.

Ik ben evenwel van mening dat het beleid in meer budgettaire middelen moet voorzien voor de preventieve gezondheid en niet zozeer voor de verzorgingssector. Het beleid heeft al te lang kredieten besteed aan de behandeling van een aantal aandoeningen zoals astma en tuberculose.

De Vlaamse regering overlegt reeds met de federale overheid.

Uit de lijst van wetenschappelijke onderzoeksprojecten van de VMM blijkt dat men voor de periode 1993-1996 een budget van ongeveer 182 miljoen frank voorziet voor wetenschappelijk onderzoek inzake de luchtverontreiniging. Het VMM financiert een aantal onderzoeken vanuit haar eigen budget. Binnen de dotatie aan het IHE, besteedt de Vlaamse Gemeenschap 5,8 miljoen frank aan het programma over epidemiologie van het leefmilieu. Men heeft onder meer een longitudinale enquête uitgevoerd over de respiratoire symptomen en de luchtverontreiniging in vijf Belgische steden.

Het gezondheidsaspect van de milieuproblematiek wordt behandeld door de Gezondheidsinspectie. Omwille van het tekort aan personeel en de diversificatie van de opdrachten kan deze dienst geen systematische controles uitvoeren om de gezondheidsbedreigende toestanden tijdig, preventief op te sporen. Omdat de huidige wervingsstop voor ambtenaren een uitbreiding van de dienst verhindert, werkt de Gezondheidsinspectie wel samen met de Milieuinspectie.

De verschillende meetnetten die de luchtkwaliteit opvolgen, stonden onder het toezicht van het Instituut

voor Hygiëne en Epidemiologie waarvoor de federale overheid bevoegd is. De VMM heeft dit toezicht overgenomen zodat het Vlaamse Gewest nu de bevoegdheid draagt. Als de luchtvervuiling zo groot is dat er smogalarm dreigt, wordt de Milieuinspectie verwittigd. Deze dienst brengt de Gezondheidsinspectie op de hoogte. Beide diensten werken aan structuren die een nauwer samenwerkingsverband mogelijk maken.

Op het ogenblik wordt nagegaan hoe die samenwerking het best kan worden gerealiseerd. U mag ook niet uit het oog verliezen dat we momenteel in een overgangsfase zitten.

Ik wil er ook op wijzen dat energiebevoorrading nog steeds een federale bevoegdheid blijft.

Bij de algemene benadering van de problematiek van de luchtkwaliteit — ik denk bijvoorbeeld aan het nationaal Belgisch programma tot vermindering van de CO₂-uitstoot — worden de verschillende gewesten en gemeenschappen samen betrokken.

Wat de voorlichting van de bevolking betreft, worden brochures ter beschikking gesteld die de gezondheidsproblematiek rond het wonen toelichten. Sommige zijn door de administratie zelf opgesteld. Zo is er de brochure "Wonen en gezondheid" die besteld kan worden bij de Gezondheidsinspectie. Misschien is het nodig deze brochure te actualiseren of ze althans meer bekend te maken.

Voor specifieke risico's zoals koolstofmonoxydevergiftiging en loodverfintoxicatie bij peuters worden via geschikte kanalen bij de doelpopulatie voorlichtingscampagnes gevoerd. Zo wordt door Koördinatie Veiligheid in de Privé-sfeer of het KVIP een voorlichtingscampagne inzake CO-vergiftiging gecoördineerd. In het Gentse coördineert het "Wijkgezondheidscentrum Brugse Poort, in samenwerking met het KVIP een voorlichtingscampagne. In het Ant-

werpse loopt een preventiecampagne opgezet door het Provinciaal Instituut voor Hygiëne en het Antwerpse Stadsbestuur. In samenwerking met het KVIP en het Vlaamse Instituut voor Gezondheidspromotie proberen wij een aantal projecten op het getouw te zetten om de preventie in de privé-sfeer te verbeteren.

Wij zouden de bevolking ook meer moeten aanmanen om rationeler om te springen met fossiele brandstoffen. Wij kunnen alleen maar aanbevelingen doen, want energie blijft voor een stuk een nationale bevoegdheid.

De waarschuwingdrempels bij ozonvervuiling zijn deze van de richtlijn van de Europese Unie. Mijn medewerker zal daar even op ingaan.

(De kabinetsmedewerker van minister Detiège zegt hierover het volgende : Al naar gelang de ernst van de luchtvervuiling kunnen er verschillende soorten boodschappen worden meegegeed : vanaf 180 µg/m³, vanaf 240 µg/m³ en vanaf 350 µg/m³. Deze laatste boodschap geldt voor de hele bevolking omdat het dan om een zeer hoge concentratie gaat die schadelijk kan zijn voor heel de bevolking. Wij menen dat de meest gevoelige in de maatschappij bescherming verdienen. Vandaar dat er een boodschap is vanaf 180 µg/m³. Boodschappen alleen volstaan echter niet. Er moeten ook stringente maatregelen volgen. Daarover is iedereen het eens.

Omwille van de aard en de oorzaken van de vervuiling beschikt de Vlaamse regering over weinig middelen om het probleem onmiddellijk uit te roeien.

Minister L. Detiège : Ik ben van mening dat de regering een preventiebeleid moet voeren zowel wat de voorlichting als wat de wijziging betreft van de gedragpatronen inzake vervoer en verwarming. De Vlaamse regering erkent de noodzaak van de voorlichtingscampagnes ter zake.

Detiège

Daarom heeft zij KVIP een aantal opdrachten gegeven.

De voorzitter : De heer Barbé heeft het woord.

De heer L. Barbé : Ik dank de minister voor haar antwoord. Ik wil nog drie bemerkingen maken.

Ten eerste, het is lovenswaardig dat u voorstander bent van een verschuiving van kredieten van de verzorging naar de preventie van ziekten. Ik hoop dat u deze visie ook waar zult maken bij het opmaken van de begroting. De Gezondheidsinspectie moet dringend worden versterkt. De dienst verleent advies inzake milieuvergunningaanvragen. Deze adviezen houden rekening met de belangen van de volksgezondheid. Het is

bijzonder jammer dat deze dienst, bij gebrek aan personeel, zijn adviezen niet kan verdedigen bij de provinciale milieuvergunningscommissie. Dit heeft tot gevolg dat er vaak weinig of geen rekening wordt gehouden met de adviezen van de Gezondheidsinspectie.

Ten tweede, het beleid moet de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek ontvangen. Een paar jaar geleden heeft men een onderzoek gedaan over het verband tussen de cadmiumvervuiling en de volksgezondheid in de Noorderkempen. Ik heb deze studie toevallig ontvangen. Het is niet normaal dat de Vlaamse Raad amper weet heeft van dergelijke studies die tenslotte door de Vlaamse belastingbetaler gefinancierd worden. Het zou goed zijn dat

de leden van de Vlaamse Raad een samenvatting ontvangen van de onderzoeken die uitgevoerd worden in opdracht van de Vlaamse regering. Deze samenvattingen mogen geen hoogdravende literatuur zijn die enkel in de tijdschriften de Lancet of Nature verschijnt.

Ten derde, dat het probleem van continentale aard is mag ons er niet van weerhouden om als Vlaamse overheid een aantal initiatieven te nemen zowel op lokaal als op Europees vlak.

— *Het incident wordt gesloten om 15.00 uur.*

HANDELINGEN

De handelingen zijn het woordelijk verslag van de plenaire vergaderingen en van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties.

Ze worden in twee edities uitgegeven :

- de eerste, met witte kaft en het embleem van de Vlaamse Raad in goudkleur, bevat de handelingen van de plenaire vergaderingen ;
- de tweede, met witte kaft en met onderaan rechts de letter C met een chronologisch volgnummer, de vermelding van de commissie met het volgnummer van de vergadering per commissie, bevat de handelingen van de in openbare commissievergaderingen gehouden interpellaties. Per commissie en per vergadering wordt een editie van de handelingen uitgegeven.

AZRV : Commissie voor de Algemene Zaken, het Reglement en de Verzoekschriften

BAAZ : Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden en Ambtenarenzaken

BEAG : Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden

CULT : Commissie voor Cultuur

EELW : Commissie voor Economie, Energie, Landbouw en Werkgelegenheid

FIBE : Commissie voor Financiën en Begroting

HROL : Commissie voor Huisvesting, Ruimtelijke Ordening en Landinrichting

LENA : Commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud

MEDI : Commissie voor de Media

ONVW : Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

OPWV : Commissie voor Openbare Werken en Vervoer

SAMW : Commissie voor Samenwerking

WEGE : Commissie voor Welzijn en Gezondheid